

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 18 ΜΑΪΟΥ 2016 - ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ (ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ (ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

Α1. Και με ανάλογο τρόπο και οι οικοδόμοι και όλοι οι άλλοι τεχνίτες. Δηλαδή χτίζοντας με καλό τρόπο σπίτια θα γίνουν καλοί οικοδόμοι, όμως χτίζοντας με κακό τρόπο, κακοί. Γιατί, αν δεν συνέβαιναν έτσι τα πράγματα, καθόλου δεν θα χρειαζόταν ο άνθρωπος που θα δίδασκε, αλλά όλοι οι τεχνίτες θα ήταν καλοί ή κακοί από τη γεννησή τους.

Έτσι λοιπόν συμβαίνει και με τις αρετές· με όσα δηλαδή συμβαίνουν στις συναλλαγές μας (:συναναστροφές μας) με τους άλλους ανθρώπους γινόμαστε άλλοι δίκαιοι και άλλοι άδικοι, και με το να προβαίνουμε σε πράξεις που έχουν μέσα τους το στοιχείο του φόβου και με το να συνηθίζουμε στο φόβο ή στο θάρρος, άλλοι γινόμαστε ανδρείοι και άλλοι δειλοί. Το ίδιο συμβαίνει και με όσα έχουν σχέση με τις επιθυμίες και με τις οργές μας· άλλοι δηλαδή γίνονται σώφρονες και πράοι και άλλοι γίνονται ακρατείς (ασελγείς) και οξύθυμοι(ευερέθιστοι), οι πρώτοι με το να συμπεριφέρονται με αυτόν τον τρόπο σε αυτές τις περιπτώσεις, και οι δεύτεροι (με το να συμπεριφέρονται) με εκείνον τον τρόπο. Και, με λίγα λόγια, τα μόνιμα στοιχεία του χαρακτήρα μας διαμορφώνονται από τις ίδιες ενέργειες μας. Γι' αυτό πρέπει να προσδίδουμε μια ορισμένη ποιότητα στις ενέργειες μας· γιατί οι συνήθειες μας προσαρμόζονται στις διαφορές αυτών των ενεργειών μας.

Β1. Φαύλης

Τα πολιτεύματα κατά τον Αριστοτέλη πρέπει να ρυθμίζονται ανάλογα με το χαρακτήρα και τις ανάγκες του λαού. Η ορθότητα των πολιτευμάτων εξαρτάται από τον ορισμό του σκοπού της πολιτείας και ορθά πολιτεύματα είναι εκείνα που έχουν για τελικό σκοπό το κοινό καλό, ενώ αντίθετα τα άλλα είναι ελαττωματικά.

Για να περιγράψει την άριστη πολιτεία ο Αριστοτέλης, όπως και ο Πλάτωνας, στηρίζεται στις συνθήκες της δημοκρατίας. Πολίτες στην άριστη πολιτεία είναι εκείνοι που μπορούν να κυβερνήσουν στηριζόμενοι στον τρόπο ζωής και μόρφωσής τους. Ενώ παράλληλα η πολιτεία έχει σκοπό να εκπαιδεύσει τους πολίτες για μια συμβίωση στηριγμένη πάνω σε ηθική βάση. Εκτός από την υποδειγματική πολιτεία ο Αριστοτέλης πραγματεύτηκε και τους ατελείς τύπους πολιτειών.

Ο Αριστοτέλης κάνει διάκριση ανάμεσα στα ορθά πολιτεύματα και τις παρεκβάσεις τους. Αυτή τη διάκριση θα συναντήσουμε και στα Πολιτικά. Εδώ όμως προϋποτίθεται ότι ο νομοθέτης επιδιώκει σε κάθε περίπτωση το καλό των πολιτών· απλώς μπορεί να μην έχει πάντοτε επιτυχία στο στόχο του. Παρόμοια σε άλλο χωρίο των Ηθικών κάνει λόγο για νόμο που είναι κείμενος όρθως και για νόμο άπεσχεδιασμένον που δεν έχει επιτυχία.

Καλό πολιτεύμα είναι αυτό που είναι πιο αποτελεσματικό στην άσκηση των πολιτών στην αρετή, ενώ κακό θεωρείται αυτό που ασκεί λιγότερο τους πολίτες στην αρετή. Φαύλο είναι το λιγότερο καλό, δηλαδή κατώτερο όχι κακό.

Η πολιτική είναι ηθική, γιατί σκοπός της είναι η ηθική προαγωγή των πολιτών. Η πολιτική δηλαδή στην αρχαία Ελλάδα δεν είναι αυταξία ούτε αυτοσκοπός των αρχόντων, αλλά υποστηρίζει και επιβάλλει τον ηθικό βίο στους πολίτες. Η ηθική τελείωση του συνόλου ως έργο της πολιτικής κοινότητας αποτελεί βασική θέση τόσο της Σωκρατικής όσο και της Πλατωνικής διδασκαλίας.

Κατά τον Λυπουρλή χρησιμοποιούνται συνειδητά τα δυο επίθετα στο τέλος για να επιτευχθεί η επανασύνδεση με το θέμα της αρετής. Το επίθετο φαύλος έχει διαφορετική σημασία στο κείμενο· δεν εννοείται το κακό πολίτευμα αλλά το κατώτερο. Επομένως για τον Αριστοτέλη δεν υπάρχουν κακά πολιτεύματα, αλλά όλα είναι καλά σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό· αυτή η αξιολογική διαβάθμιση είναι αποτέλεσμα της επιτυχημένης ή μη προσπάθειας των νομοθετών να εθίσουν τους πολίτες στην αρετή.

Γίνεται - φθείρεται

Θεμελιώδης η αντίθεση γένεσις - φθορά στην Αριστοτελική φιλοσοφία. Η φυσική διαδικασία είναι μονόδρομη· γένεση-αύξηση - τελείωση - παρακμή - φθορά. Αυτή είναι η βασική ιδέα στη φιλοσοφία του τέλους που βασίζεται στα δεδομένα της εμπειρίας. Και ένα έργο του Αριστοτέλη έχει τον τίτλο «Περί γενέσεως καί φθοράς».

Στην ενότητα θέλει να υπογραμμιστεί ότι όχι τόσο η γένεση όσο η φθορά κάθε αρετής έχει την ίδια αρχή και γίνεται με τα ίδια μέσα. Εκείνο επομένως που έχει σημασία είναι η ποιότητα των ενεργειών του ανθρώπου, οι καλοί ή οι κακοί τρόποι συμπεριφοράς που διαμορφώνουν και τις ηθικές αρετές.

Ό,τι συμβαίνει με τη γένεση-φθορά της πολιτείας, το ίδιο συμβαίνει και με τις αρετές. Είπαμε παραπάνω ότι η δημιουργία της «ἀγαθής πολιτείας», θεμελιώνεται πάνω στη σωστή αγωγή των πολιτών η καταστροφή της πολιτείας είναι αποτέλεσμα της πλημμελούς αγωγής των πολιτών. Έτσι και οι αρετές αναπτύσσονται και καλλιεργούνται εφόσον έχουν δημιουργηθεί οι κατάλληλες προϋποθέσεις· εφόσον δηλαδή ασκηθούν οι άνθρωποι από την παιδική τους ηλικία στα ηθικά έργα· εφόσον αναγνωρίσουν την αξία της ηθικής πράξης για την πραγμάτωση της ηθικής αρετής· εφόσον εθιστούν στην ηθική πράξη, θα έχουν θέσει τα θεμέλια για την τελείωση της αρετής και την ολοκλήρωση της προσωπικότητας. Αντίθετα η ηθική φθορά, ο ηθικός ξεπεσμός είναι αποτέλεσμα της κακής ή της πλημμελούς εκπαίδευσης. Εφόσον ο άνθρωπος δεν είναι σε θέση να αναζητήσει ή να αναγνωρίσει μέσα στους κόλπους της πολιτείας τα γνήσια πρότυπα αρετής, είναι βέβαιο ότι θα βαδίζει στα τυφλά, έρμαιο των ορέξεων και των παθών του. Έτσι δεν θα μπορέσει ποτέ να ανακαλύψει μέσα του τα «φύσει» στοιχεία της οντότητας του· και το χειρότερο, δεν θα μπορέσει ποτέ να εκδηλώσει όλες εκείνες τις αρετές, με τις οποίες τον φιλοδώρησε η ίδια του η φύση. Αυτός θα διάγει έναν μη «πολιτικόν βίον»· μια ζωή που δεν θα τη θέλει ο ίδιος. Παραδομένος στις ηδονές και στις πρόσκαιρες απολαύσεις.

(Η αντίθεση στα δυο ρήματα τονίζεται και με τη χρήση των επιρρημάτων εὖ-κακῶς. Τα παραδείγματα του κιθαριστή και του οικοδόμου διαφοροποιούνται σ' αυτή την ενότητα με την προσθήκη των επιρρημάτων εὖ και κακῶς. Τονίζεται έτσι η σημασία της ορθής άσκησης που κατευθύνεται από τη διδασκαλία προκειμένου το άτομο να αναπτύξει με επιτυχία τις δεξιότητές του στις τέχνες.)

Εξεις

Ο τρόπος που ο άνθρωπος ενεργεί, κατά τον Αριστοτέλη, συνδέεται με τις αντίστοιχες συναισθηματικές φορτίσεις, από τις οποίες με την επανάληψη των ενεργειών σταθεροποιούνται οι συμπεριφορές. Έτσι ο Αριστοτέλης συνδέει την αρετή με «τά ἐν τῇ ψυχῇ γινόμενα». Τα γινόμενα αυτά, κατά τον Αριστοτέλη, είναι τα πάθη, οι δυνάμεις, οι έξεις. Οι δυνατότητες αυτές δεν μπορούν να χαρακτηρίσουν έναν άνθρωπο καλό ή κακό. Οι ιδιότητες αυτές αποκτούνται με την πράξη, η επανάληψη της οποίας συνιστά

την έξη. «Η καλή ή κακή στάση που παίρνει κανείς απέναντι στα πάθη είναι **έξεις**». Ο ορισμός της αρετής από τον Αριστοτέλη θα στηριχθεί στον αποκλεισμό των παθών και των δυνάμεων. Έτσι θα προκύψει ότι η αρετή είναι το τρίτο από «τά ἐν τῇ ψυχῇ γινόμενα», η έξησπου αποτελεί το προσεχές γένος της ηθικής αρετής.

Η λέξη **έξις** παράγεται από το θέμα του ρήματος ἔχω (μελλ.: ἔξω από το θέμα σεχ- < heχ- < έχ- + παραγωγική κατάληξη -σις, η οποία δηλώνει ενέργεια). Η αρχική σημασία στα αρχαία ελληνικά της λέξης έξις είναι: το να έχει ή να κατέχει κανείς **συνέχεια** κάτι που το έχει αποκτήσει (πβ. τη γνωστή φράση έξις δευτέρα φύσις = η ιδιότητα που αποκτήθηκε με τον εθισμό είναι μόνιμη και σταθερή, σαν να υπάρχει από τη φύση)· η έξις όμως είναι όχι μόνο ενέργεια αλλά και αυτό που την ακολουθεί: η μόνιμη κατάσταση, η ιδιότητα που προκύπτει από συνήθεια ή από άσκηση και με αυτή τη σημασία τη χρησιμοποιεί ο Αριστοτέλης, δίνοντας της ηθικό περιεχόμενο (έξεις είναι τα μόνιμα ηθικά γνωρίσματα, τα μόνιμα στοιχεία του χαρακτήρα μας, καλά ή κακά). Στη νέα ελληνική η λέξη έξη έχει κυρίως ψυχολογικό περιεχόμενο και είναι η συνήθεια (ή ο τρόπος συμπεριφοράς) ως αποτέλεσμα επανάληψης, μάθησης ή συνεχούς επίδρασης του ίδιου παράγοντα.

Πέρα από την ενεργητική σημασία που έχει η λέξη έξις, και το ρήμα γίνονται (δηλώνει ενέργεια που επαναλαμβάνεται και βρίσκεται σε εξέλιξη) μας οδηγεί στη θέση ότι οι έξεις δεν είναι εκ φύσεως, αλλά αποτελέσματα κάποιων ενεργειών - όπως και οι αρετές και δηλώνουν και το βαθμιαίο τρόπο απόκτησης της αρετής.

Εκείνο λοιπόν που καθορίζει τις έξεις που αποκτούμε είναι ο τρόπος με τον οποίο επαναλαμβάνουμε «όμοιες ενέργειες». Με τις επανειλημμένες πράξεις σωφροσύνης και με τη συστηματική μας αποχή από τις ηδονές γινόμαστε σώφρονες και αποκτώντας σιγά σιγά τη συνήθεια να περιφρονούμε τα πράγματα που προκαλούν φόβο και να τα αντιμετωπίζουμε, γινόμαστε ανδρείοι. Φυσικά, βασική προϋπόθεση είναι αυτός που κάνει τις πράξεις να έχει ορισμένα χαρακτηριστικά: να έχει συνείδηση του τι πράττει, να έχει επιλέξει ενσυνείδητα τις πράξεις του και να κάνει αυτές τις πράξεις μόνιμο, σταθερό και αμετάβλητο τρόπο συμπεριφοράς.

Εκείνα που αξίζει να επισημανθούν σχετικά με τη δημιουργία των έξων είναι:

- Οι έξεις «γίνονται», δηλαδή βρίσκονται σε διαρκή επανάληψη και εξέλιξη (άρα δεν είναι εκ φύσεως).
- Δεν αρκεί να κάνει κάποιος πολλές φορές μια πράξη, για να αποκτήσει μια αρετή· πρέπει επιπλέον να φροντίζει να δίνει και κάποια ποιότητα στις ενέργειες αυτές· οι πράξεις και οι ενέργειες που θα μας οδηγήσουν στην αρετή πρέπει να είναι ίδιες μ' αυτές που θα κάνουμε όταν θα γίνουμε ήδη κάτοχοι της αρετής.
- Μπορεί η επανάληψη των ίδιων ενεργειών να προκαλεί τις έξεις, στη συνέχεια όμως συμβαίνει και το αντίστροφο, δηλαδή οι έξεις να γίνονται πηγή των αντίστοιχων ενεργειών και έτσι να δημιουργείται ένας κύκλος συνηθίζοντας π.χ. να περιφρονούμε τους κινδύνους γινόμαστε ανδρείοι, και, αφού γίνουμε ανδρείοι, αντιμετωπίζουμε καλύτερα ό,τι μας προκαλεί φόβο. Σ' αυτή την περίπτωση, βέβαια, οι πράξεις του ανθρώπου είναι πολύ πιο εύκολες και ποιοτικά πολύ ανώτερες.

B2. α) Στην 4η ενότητα ο Αριστοτέλης, ακολουθώντας την αναλογική συλλογιστική μέθοδο, διατυπώνει την άποψη πως ό,τι συμβαίνει με τις τέχνες συμβαίνει και με τις αρετές, δηλαδή οι καλοί ή κακοί τρόποι δράσης και συμπεριφοράς δημιουργούν καλές ή κακές συνήθειες. Η διαδικασία, επομένως, για την απόκτηση των ηθικών αρετών ακολουθεί την εξής πορεία:

καλοί ή κακοί τρόποι δράσης ή συμπεριφοράς → καλές ή κακές συνήθειες → απόκτηση ή όχι ηθικών αρετών.

Το νέο επιχείρημα του Αριστοτέλη συνδέεται με τα προηγούμενα και παράλληλα εισάγεται, με τις λέξεις οὕτω δη και. Το δεικτικό οὕτω ολοκληρώνει τα προηγούμενα υποδηλώνοντας και αναλογία (ανάλογα με τα προηγούμενα το ίδιο συμβαίνει...), ενώ το καθαρά συμπερασματικό δη ανακεφαλαιώνει τέλος, ο «προσθετικός» και εισάγει την «προσθήκη» του νέου επιχειρήματος. **Ο Αριστοτέλης σ' αυτή την ενότητα ακολουθεί αναλογικό συλλογισμό.**

β) Κατά τον Αριστοτέλη, η διαδικασία της κατάκτησης των ηθικών αρετών είναι αντίστοιχη με αυτή των τεχνών. Αφού απέδειξε ότι η απόκτηση μιας τεχνικής δεξιότητας είναι αποτέλεσμα επαρκούς άσκησης σ' έναν τεχνικό τομέα, έρχεται τώρα να δώσει απάντηση στο πώς αποκτάται συγκεκριμένα κάθε ηθική αρετή.

Στην προηγούμενη ενότητα ο Αριστοτέλης, ξεκινώντας από μια γενική διαπίστωση, ότι η γένεση και η φθορά κάθε αρετής έχουν την ίδια αρχή και γίνονται με τα ίδια μέσα, όπως και στις τέχνες, αναφέρει δύο παραδείγματα για τον τρόπο με τον οποίο γίνονται οι καλοί ή κακοί οικοδόμοι και κιθαριστές: ανάλογα με τον τρόπο με τον οποίο μαθαίνουν κιθάρα ή χτίζουν σπίτια, γίνονται και καλοί ή κακοί στις τέχνες.

Η διαδικασία για την απόκτηση των ηθικών αρετών είναι ανάλογη με εκείνη της εκμάθησης των τεχνών. Όπως κάποιος γίνεται γνώστης της τέχνης του με την αδιάλειπτη άσκηση, έτσι και η αρετή είναι αποτέλεσμα επανάληψως ομοίων ενεργειών και συνέπεια του πολλάκις πράττειν. Αυτή η επανάληψη ομοίων ενεργειών, που πρέπει να έχουν ορισμένη ποιότητα, η επανάληψη της ηθικής πράξης μας βοηθάει να αποκτήσουμε μέσω του εθισμού τα μόνιμα στοιχεία του χαρακτήρα μας, τις έξεις. Σ' αυτό συνίσταται ο ρόλος της παιδείας.

Ο Αριστοτέλης αναφέρεται σε περιπτώσεις της καθημερινής ζωής, παραθέτοντας και άλλα επιχειρήματα για τη σχέση ηθικής αρετής και ηθικής πράξης: ο δίκαιος ή άδικος τρόπος συναλλαγής καθιστά τους ανθρώπους αντίστοιχα δίκαιους ή άδικους· η όλη δηλαδή κοινωνική μας συμπεριφορά, ο τρόπος με τον οποίο ρυθμίζουμε τις σχέσεις με τους συνανθρώπους μας, αποτελεί κριτήριο για το αν θα γίνουμε δίκαιοι ή άδικοι. Είναι χαρακτηριστικό ότι η αρετή του Αριστοτέλη προσδιορίζεται σε σχέση με τους άλλους, έχει δηλαδή σαφώς κοινωνικό χαρακτήρα.

Η συλλογιστική του Αριστοτέλη στρέφεται, μετά την καθημερινή ζωή, στον χώρο των συναισθημάτων, από την επανάληψη των οποίων οριστικοποιούνται τα σταθερά ψυχικά χαρακτηριστικά. Τα συναισθήματα του φόβου ή του θάρρους, επαναλαμβανόμενα, καθιστούν τους ανθρώπους ανδρείους ή δειλούς, όπως οι επιθυμίες και οι οργές τους καθιστούν πράους και σώφρονες ή ακόλαστους και οργίλους αντίστοιχα. Υπονοείται ότι η υπερβολή ή η έλλειψη πρέπει να αποφεύγονται. Ο πραγματικά ανδρείος, εφόσον έχει εξοικειωθεί με το στοιχείο του φόβου, θα νιώσει βέβαια φόβο όταν έρθει αντιμέτωπος με έναν κίνδυνο, αλλά θα τον συγκρατήσει· δηλαδή ο ανδρείος θα αντιμετωπίσει τον κίνδυνο όπως πρέπει και όπως ορίζει ο λογικός κανόνας για χάρη του καλού· γιατί το καλό είναι ο σκοπός της αρετής.

Οι ορέξεις και οι φυσικές ορμές, τις οποίες εκδηλώνουν οι άνθρωποι στις κοινωνικές τους συναναστροφές, προσδιορίζουν και την όλη κοινωνική τους συμπεριφορά: αυτοί που ορέγονται το «άγαθόν» στρέφονται στην πραγμάτωση της ηθικής αρετής και γι' αυτό γίνονται «σώφρονες» και «πρᾶοι»· αυτοί που ορέγονται το «κακό» στρέφονται στην ικανοποίηση των άγριων ενστίκτων και των άνομων ορμών, και γι' αυτό γίνονται «ἀκόλαστοι» και «οργίλοι». Έτσι λοιπόν, ο βαθμός πραγμάτωσης

της αρετής μέσα σε μια κοινωνία εξαρτάται από το είδος των επιθυμιών και των τάσεων που θα εκδηλώσει ο άνθρωπος στα πλαίσια της καθημερινής του συμπεριφοράς.

Όλα λοιπόν τα παραπάνω οδηγούν (με την αναλογική μέθοδο: ομοίως δε...) στο συμπέρασμα ότι όχι μόνο οι αρετές αλλά γενικά όλα τα μόνιμα στοιχεία του χαρακτήρα μας διαμορφώνονται με όμοιους τρόπους συμπεριφοράς, διαμορφώνονται ανάλογα με αυτούς· γι' αυτό πρέπει να δίνουμε μια συγκεκριμένη ποιότητα στη συμπεριφορά μας, ώστε να μπορούμε να αποκτούμε την ηθική αρετή.

B3.

Σχολικό βιβλίο σελ. 140: Η σημασία της Ακαδημίας ...ψυχοσύνθεση του Πλάτωνα)

B4.

Γηγενής	: γινόμενος, γίνεται
Εσθλός	: ἐστίν
Μισαλλοδοξία	: συναλλάγμασι
Δέος	: δεινοῖς, δειλοί
Στρεβλός	: ἀναστρέφεται

Αδίδακτο

Γ1.

Μου φαίνεται, είπα εγώ, ότι η απόδειξη που λές είναι ικανή/επαρκής, ότι δηλαδή η τέχνη να γράφεις λόγους δεν είναι εκείνη που θα έκανε ευτυχισμένο όποιον θα την κατείχε. Παρόλο που εγώ νόμιζα πως κάπου εδώ θα αποδεικνυόταν/εντοπιζόταν η επιστήμη, την οποία από παλιά αναζητούμε. Γιατί πραγματικά οι άνθρωποι αυτοί, που γράφουν τους λόγους, όταν τους συναναστρέφομαι, μου δίνουν, Κλεινία, την εντύπωση, πως είναι κάτι παραπάνω από σοφοί, κι η ίδια η τέχνη τους κάπως θείκη και μεγάλη. Κι αυτό δεν είναι διόλου παράδοξο: γιατί αποτελεί τμήμα της τέχνης των μάγων, ελάχιστα κατώτερη από εκείνη. Γιατί η μία, η τέχνη των μάγων, γοητεύει φίδια, αράχνες, σκορπιούς και άλλα ζώα καθώς και αρρώστιες, ενώ αυτή γοητεύει τυχαία και παρηγορεί/προτρέπει δικαστές, μέλη της εκκλησίας του δήμου και άλλα πλήθη.

Γ2.

ἔφην	: φάτε
κτησάμενος	: ἐκτώ
τις	: τινῶν
εὐδαίμων	: ὃ εὐδαίμων
ῥῆμα	: ῥήθη
φανήσεσθαι	: πεφάνθω
πάλαι	: παλαιότερον
κλήησις	: ὃ κλήησι
τυγχάνει	: τύχοιεν
οὔσα	: ταῖς ἐσομέναις

Γ3.α.

Μοι	: δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου στο δοκεῖς
Εὐδαίμων	: κατηγορούμενο στο υποκείμενο τις μέσω του συνδετικού ρήματος εἶη
ἦν	: αντικείμενο στο ρήμα ζητούμεν
ἐκείνης	: γενική συγκριτική στο ὑποδεεστέρα
οὔσα	: κατηγορηματική μετοχή μέσω του τυγχάνει που αναφέρεται στο υποκείμενο ἡ δέ

Γ3. β.

Κτησάμενος: επιρρηματική υποθετική μετοχή συννημένη στο υποκείμενο τις

Εί τις κτήσαιτο ἢν εὐδαίμων ἄν εἴη

Σχηματίζεται υποθετικός λόγος απλή σκέψη του λέγοντος, γιατί η απόδοση στο λανθάνοντα υποθετικό λόγο είναι δυνητική ευκτική (ἄν εἴη) οπότε η υπόθεση θα εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο εἰ και θα εκφέρεται με ευκτική (Εἰ τις κτήσαιτο).

Επιμέλεια απαντήσεων:

Μπέκου Νατάσα

Σκυριανού Μαίρη

Φιλολογοί

Φροντιστήριο Μ.Ε «ΕΠΙΛΟΓΗ» - Καλαμάτα

<http://www.epil.gr>